

Plukovník gšt. Josef S i m a n d l :

Poznatky a zkušenosti z posledních válek.

Po světové válce došlo v poslední době ke třem větším válkám na třech různých kontinentech: k válce Italů v Habeši, k japonsko-čínské válce v Číně a k občanské válce ve Španělsku. Válka v Číně a ve Španělsku dosud trvá.

Každá z těchto válek má svůj vlastní ráz. Válku v Habeši a v Číně vedou velmoci, mající po ruce vše, čeho k válce potřebují. Válka ve Španělsku je válkou občanskou se všemi rysy politického boje, třebaže na obou stranách možno zjistit cizí pomoc. Domácí průmysl je většinou rozvrácen, pokud pak je, je málo výkonný. Proto lze pochopit, že ten, kdo chce ve válce pokračovat a dosáhnout konečného rozhodnutí, musí se ohlížet po cizí materiální pomoci a rád ji přijme. Co za ni zaplatí, je jiná otázka. Tu bychom proto těžko hledali větší operativní koncepce, zvláště když se síly a hodnota obou stran pomalu vyrovnávají. Zato tu najdeme dosti zkušeností taktických a poznatků o všech možných druzích bojových prostředků jak starších, tak i novějších.

Bude proto jen na prospěch sledovat všechny tři války. Každá z nich může dát mnoho zkušeností, přesto, že je v své podstatě zvláštní, takže teprve synthesisa těchto poznatků může snad poskytnout ucelenější obraz a závěr. Tento závěr nemusí zrovna úplně platit pro střední Evropu, může však hodně prospět.

Určité jevy, jež byly společné všem válkám minulým a budou jistě míti i svůj význam v budoucnu, nutí především kruhy vojenské, aby bedlivě sledovaly vše, co se děje ve válkách v poslední době, přes to, že jejich dějištěm není právě střední Evropa a na obou stranách nejsou stejné hodnotné síly. Odmyslíme-li si zvláštnosti té neb oné války (jako zvláštnost bojiště, národa, státu, politických poměrů, cíle atd.), vnikneme bezprostředněji do vlastního vedení války, což dnes snad ve všech státech nejvíce zajímá jak odborníky, tak i všechny povolané činitele. Bude tedy vhodné, všimnout si různých příprav k válce a metod operativních, vedení vyšších jednotek, taktiky jednotlivých zbraní, nových bojových prostředků, důležitých otázek a problémů zásobovacích, dopravních, komunikačních a p.

Účelným rozbořem všech těchto problémů bude však třeba udělat si co možná hodnotné závěry, vytěžit cenné zkušenosti a poučky, aby se při konfliktu předešly zbytečné ztráty národního majetku a hlavně krve. Nejen to, ale též proto, aby se neztrácel drahocenný čas studiem toho, co se jinde, za podmínek u nás podobných, už osvědčilo nebo neosvědčilo, a aby se mohlo na základě již zjištěných zkušeností postoupit rychle a účelně dále.

Jakmile poznali jak Italové, tak i Japonci, že situace dospěla již tak daleko, že válka je neodvratná, viděli, že z důvodů politických a finančních musí vést válku ofensivně a co nejrychleji. Základní požadavek v obou koloniálních válkách, porazit nepřítele v nejkratším čase, byl pro rozsáhlost operačního území a obtížný terén komplikován ještě nutností postupného dobývání a zajišťování prostoru. Čekala je válka s nepřítelem i s prostorem najednou, tedy válka manévrová v celém svém rozsahu, za podmínek velmi obtížných. K tomu potřebovali dostatek způsobilých sil a hlavně hodně materiálu. Obtíže terénu — nedostatek cest, pouště, výšky v Habeši až 4000 m — vzdálenosti od vlastních zásobovacích středisk, krutost podnebí, politika a konečně i nepřítel, kterého nebylo možno i přes nedostatek výcviku a výzbroje podceňovat, to všechno bylo třeba brát v úvahu při vypracování operačních plánů. V Itálii i v Japonsku je vypracováni na převaze materiální a na počtu vycvičených jednotek a štábů. Tato naprostá převaha je patrná ve všech operacích a je na straně japonské i italské charakteristickou známkou obou válek.

Proto požadavek materiální převahy a včasné dodání materiálu na bojiště bylo základním rysem všech příprav.

Početnost vyšších jednotek, množství a druh bojových prostředků, vyžadovaly značného materiálu nejen pro sám boj, ale i pro udržení existence vojsk. Potřebný materiál bylo nutno nejen opatřit, dovézt, ale hlavně dodat jej všemi možnými prostředky v žádoucí čas tam, kde ho bylo právě potřeby. To vytvořilo nový rozsáhlý problém dopravní a komunikační. Je najevo, že ve válkách mimo domovský stát je tento požadavek naléhavější a také obtížnější.

Těsná spolupráce politiky s kruhy vojenskými, zejména u obou velmocí, značně usnadnila přípravu války a její vedení. Jednotě vedení děkuje především i gen. Franco za počáteční úspěchy. Méně patrná je spolupráce a jednota velení u Habešanů, Číňanů a u španělské vlády. Tu politická rozháranost a nejednotnost u řídicích orgánů má v zápětí neúspěch. Nedostatečný vliv ústřední moci na všechny podřízené orgány měl za následek dokonce i katastrofu, zatím co na opačných stranách bylo o utužení vlády a popularnost války pracováno všemi možnými prostředky.

Poměrně značná samostatnost u habešských a čínských správců jednotlivých provincií, jakož i soupeření stran a straníček u vládních ve Španělsku vylučovaly a priori jednotu ve velení a tím i účelné vedení války a znemožnily hned v zárodku každý pokus uhájit se aspoň na žádoucí dobu nepříteli. Proto můžeme říci, že neúspěchy napadených stran byly zaviněny především odstředivými silami a nejednotným vedením války. Často bylo použito propagandy, jež byla široce rozvinuta, a korpce, které pomohly nebo urychlily rozhodnutí tam, kde se chtělo dojít bez větších obětí snadněji k cíli.

Zatím co na straně velmocí můžeme pozorovat záměrné strategické operace, prováděné buď široce založenými nebo menšími akcemi, na straně napadených nejednotnost a nemohoucnost velení vylučovala jakoukoli strategickou koncepci, tím více její provedení.

Základní strategickou myšlenkou Italů byla ofensiva od severu z Eritreje, aby odtud přesilou napadli co nejdříve jádro habešských vojsk; na jihu, na hranicích habešsko-somalských, zamýšleli být aspoň s počátku v defenzivě. Ofensivu předpokládali provést třemi skupinami; střední jako největší, tak silnou, aby bylo předem vyloučeno jakékoli překvapení a nebezpečí izolovaných bojů, jsouce pamětlivi Aduy z r. 1896. Nedostatek aspoň poněkud způsobilých komunikací nutil Italy postupovat do nitra Habeše methodicky, opatrně, podle rychlosti vybudování postupných operačních základů, komunikací k nim a dopravy potřebného materiálu.

Italská válka v Habeši je hned od počátku typem války materiální, spočívající na předem připravených materiálních základech. Můžeme v ní pozorovat čtvero fází.

Přípravu,

1. fázi operační, t. j. údobí, než bylo dosaženo otřesení nepřitele. Toto údobí jest charakterisováno methodičností a přísnou přípravou, v níž není nic ponecháno náhodě,

2. fáze operační je doba po zlomení odporu Habešanů, a konečně poslední údobí je pacifikace.

Italům šlo především o to, vybudovat včas vyhovující operační základnu v Eritreji. V ní proto, že Eritrea byla Itálii nejbližší, což mělo velký význam pro ulehčení zásobování. Jak udává arm. gen. A. Bolatti, dopravili Italové do Afriky od února 1935 do února 1936 zhruba 300.000 mužů (regulárního vojska a dobrovolníků), 100.000 dělníků a řemeslníků, 80.000 soumarů, 18.000 motorových vozidel, 800 děl různých ráží, 11.500 kulometů, 2.000.000 t různého materiálu a potravin v celkové hodnotě 55.000 vagonů. Dále tam bylo dopraveno 300 vozů útočné vozby. Do zahájení nepřátelství bylo vybudováno mnoho kilometrů cest a pěšin až k samým hranicím, množství více méně stálých a pevných obranných zařízení, hlavně na hranicích somalsko-habešských, kde bylo nutno opevnit a zajistit asi 700 km hranic. Kromě toho byly rozšířeny přístavy, zesílena dráha Massauah—Asmara—Agordat, zvýšena její výkonnost, zlepšena komunikační síť, postavena skladiště, letiště, baráky atd. Organizována doprava všemi druhy motorických prostředků. Doprava hipomobilní byla téměř vyloučena a nahrazena kolonami soumarskými nebo velbloudími.

Založivše rychlost svého postupu na rychlosti vybudování základen, zařadili Italové hned po prvních bojích a po dosažení prvního cíle Aduy—Adigratu 20denní operační zastávku, aby vyčkali vybudování cest. Tak bylo postupováno po každé, dokud nebyl nepřítel řádně otráven a dokud nebyly připraveny a zajištěny všechny podmínky a předpoklady pro další úspěšný postup. Tímto způsobem byla vedena válka až do 4. března 1936, kdy byl zlomen organisovaný odpor Habešanů a do kdy „se snažily cesty stačit“ bojovníkům. Od tohoto dne nastalo pronásledování zbytku armád, kdy už se na zdoluhavé budování cest nečekalo.

Základním prvkem každé operace byl obchvat, po více nebo méně vyjádřeném čelním připoutání, aby bylo dosaženo úplného zničení nepřitele. Na obchvat byli Habešané velmi citliví a poměrně brzo na něj reagovali. Cítíce se obchvázeni, dávali se na překotný ústup, nepomýšlejíce na odpor a obranu poněkud vzadu, nebo na ústupový boj. Ač byli osobně stateční a v masách, zvláště za útoku, odvážní, nemohli v obraně odolát organisovanému náporu italského motomechanisovaného materiálu. Značná početnost italského letectva a jeho naprostá převaha znemožňovala Habešanům jakýkoli větší a účinnější manévr, hlavně obchvatný. Snaha každého jednotlivého rasa (velitele armády), uchovat si svoji armádu co nejdéle, císaře nevyjímaje, vylučovala methodickou válku, nehledě k tomu, že jen poněkud vycvičena a vyzbrojena byla jen císařská garda, a to ještě ne úplně. Ostatní čtyři nevycvičené, nedostatečně vyzbrojené armády, nezvyklé bojovat v masách a vést organisovaný boj, měly hlavní vliv na operativní vedení války. Nemajíce služeb a neznajíce organisovaného zásobování, byly odkázány na místní zdroje a musily většinou prodlévat tam, kde se shromáždily, a vésti válku, jaká se vedla před 200—300 lety, jsouce odsouzeny předem k porážce. Nemenší vinu na porážce má nedostatek vycvičených vyšších velitelů a nedostatek zdatných štábů.

Podobně i u Japonců byla operační metoda podmíněna komunikací a růzností bojišť. Boje v severní Číně se nijak nepodobaly bojům u Šanghaje. V severní Číně, pro naprostý nedostatek cest a pro velké prostory, bylo třeba založit operace hlavně podél železnic, právě tak, jak bojovaly naše legie na Sibiři. Železnice udávaly operační směry, jsouce jedinými výkonnými zásobovacími tepnami.

Japonci, využívše odstředivých tendencí severní Číny a jejího odporu proti ústřední vládě, zahájili především tam své operace. Těžice z různorodosti zájmů Číňanů a nejednoty velení, zabránili Japonci Číňanům soustředit včas dostatek sil v prostoru Pejpin—Tientsin. Proto nemohlo čínské ústřední velení založit svou operaci na širší základně a musilo se spokojit aspoň obranou podél hlavních komunikačních tepen, železnic, řek, kanálů a p., hlavně ovšem podél železnic. Obranu na těchto směrech musili Číňané členit na několik sledů, více méně nesouvislých, s volnými křídly a boky, nemajíce v plochem terénu přírodních překážek, o něž by se opřeli. Nedostatek výcviku nutil je k obraně statické, vždy na jednotlivých čarách, bez jakéhokoli protimanévru. Proto je přirozené, že takto organizovaná a vedená obrana nemohla na trvalo zastavit japonský postup. Majíc volné boky, přímo nutila Japonce k obchvatným manévřům taktickým i operativním. K větším obchvatům používají Japonci s úspěchem dráhy i motomechanisovaných jednotek s letectvem. Číňané, stejně jako Habešané, velmi těžko snášejí nebezpečí obchvatu a podléhají jako všichni méně inteligentní a nevyycvičení jedinci snadno panice. Jsou-li ohroženi v boku nebo v týle, překotně ustupují, neodvažující se postavit tak brzo na odpor.

Jinak tomu bylo u Šanghaje. Tu potřebné množství bojových prostředků, přírodní překážky, jakož i taktický výcvik zasazených tam vojsk, umožnily Číňanům organisovat plánovitou, souvislou obranu, dostatečně hlubokou se solidní úpravou terénu. Opřením o přírodní překážky zajistili ji proti obchvatům a vyvrácení. Třeba však podotknout, že tam bojovaly nejlepší a nejvyycvičenější čínské jednotky.

Nelze se tedy divit, že Japonci při své vojenské výchově a zdatnosti brzo pochopili rozdíl podmínek boje a operací na různých bojištích a hned se tomu plně přizpůsobili.

Silnému vlivu bojišť a terénu bylo u obou velmocí přizpůsobeno i vedení vyšších jednotek. Ukázalo se, že v těžko schůdném terénu, hornatém a bez cest, je normálně organisovaná divise, jakožto vyšší taktická jednotka poměrně těžkopádná. Italové měli ve válce kromě pravidelných jednotek armádních jednotky miliční a jednotky z domorodců. Oddíly z domorodců byly po prvé sloučeny ve vyšší jednotky. Byly velmi pohyblivé, způsobilé pro služby v zajištění, v pronásledování a vůbec všude tam, kde šlo o rychlost a pružnost. Méně se hodily pro methodický těžký boj, kde musily být nahrazovány jednotkami miličními nebo pravidelné armády. Jednotky miliční byly utvořeny z dobrovolníků, jimž byli dáni někteří velitelé a štáby pravidelné armády, aby se zvýšila jejich hodnota. Početní stav pravidelných divisí byl snížen vzhledem na požadavek pohyblivosti, zásobování, jakož i na délku bojů proti méně odolnému nepříteli. U Italů ze 17.000 lidí na 10.000—11.000, při čemž se počítalo s bojovým stavem asi kolem 5—6 tisíc se 450 těžkými doprovodnými zbraněmi a dělostřeleckými bateriemi o 3 dělech. Letky měly 6 letounů.

U Habešanů byla organisována zásluhou cizích vojenských odborníků hlavně císařská garda. Jinak zůstali Habešané daleko pozadu v organisaci, jak ji vyžaduje vedení moderní války, o výzbroji a vedení vyšších jednotek ani nemluvíce. Hodnotných štábů a vyšších velitelů, znalých vedení novodobé války, nebylo.

Italské vyšší jednotky, postupující proti Habešanům v řídkých, rozčleněných tvarech, jak se děje v evropských armádách, brzy poznaly, že

se tento způsob proti Habešanům, útočícím v masách, nehodí. Nemohly totiž získat v potřebné době tak silnou palbu, aby v ní habešský útok ztroskotal. Bylo proto postupováno v tvarech hustších, více členěných do hloubky, aby se nejen dosáhlo nutné hustoty palby, ale i manévrem z hloubky zabránilo obchvatům. Manévrováno bylo všude, při akcích útočných i v obraně. Italové, stejně jako Japonci, užívají v zemích bez cest, hornatých, proti nepříteli nedostatečně vycvičenému a vyzbrojenému, lehkých, pohyblivých proudů, složených ze všech prostředků, schopných rychlého manévru. Tyto proudy jsou vydatně podporovány letectvem jak při opatřování zpráv, tak v zajištění. Jinde organisují proti odolnějšímu nepříteli v obraně nebo proti větším silám silnější operativní skupiny, vybavené početnějšími a výkonnějšími zbraněmi s hojným motomechanisovaným materiálem. K dosažení rychlých pohybů bylo tvořeno několik proudů (jako na př. v sev. Číně nebo i ve vyšších polohách Habeše), jež si mohly navzájem pomoci. V čele těchto proudů postupovaly pohyblivé a pružné předvoje (kde bylo možno, na autech, s útočnou vozbu, ponejvíce OA nebo lehké tanky, nebo kulometry na autech) a prováděly hlavně zajištění. Na železnicích, jako na př. v Číně, obrněný vlak, jenž jel v čele transportu.

Jakmile zjednan zhruba dotyk, lépe řečeno vytyčen, zahajují Japonci motomechanisovanými jednotkami různé taktické síly a různého složení ihned obchvatný manévru do značné hloubky i na místa velmi vzdálená. Podle stupně nebezpečí jsou jednotlivé manévrové proudy od sebe na menší nebo větší vzdálenost.

Také Italové zahajovali poměrně brzo obchvaty, nezapomínajíce však na důkladné čelní připoutání, jednak aby zajistili vyzrání obchvatu, jednak aby jej usnadnili. Útoky byly podporovány palbou z těžkých a doprovodných zbraní pěchoty i palbou dělostřelectva a letectva. Proti solidní obraně, jako byla na př. u Šanghaje nebo v Habeši u Amba Aradam, bylo použito nejmodernějších zbraní, letectvo nevyjímajíc. Tam byly vedeny útoky na úzké frontě, na omezený cíl po několikahodinové dělostřelecké přípravě palbě. Útoky v celém svém průběhu byly podporovány palbou dělostřelectva různých ráží, letectva a tanků. Přes to je obrana v takovém obtížném terénu velmi hodnotná, vniknutí do ní a prosakování je velmi nesnadné, takže se může dlouho držet. Úspěchy bývají poměrně malé a nákladné. Když však byla prolomena, nehlédali a nepřipravili si obránci možnost znova se bránit na 2. postavení. Ale i obrana je hodnotná jen tehdy, je-li dostatek materiálu. Jinak dříve nebo později podlehe lépe vyzbrojenému nepříteli. Pronásledování bylo prováděno bezohledně, až do úplného rozptýlení poraženého. V tom prokázalo velmi cenné služby letectvo a motomechanisované jednotky nebo jednotky na autech.

Na straně útočníků bylo použito nejmodernějších válečných prostředků, které byly podle potřeby přizpůsobovány zvláštností bojišť. Ukázal-li se nějaký modernější materiál u napadených, scházela jim zkušenost a schopnost ho využít. Všechny tři války však poskytují cenný poznatek o použití nových bojových prostředků, třeba za podmínek zvláštních.

Z těch je to především letectvo, útočná vozba a obranné prostředky proti oběma novým zbraním. Ale ani dělostřelectvo nepozbylo významu, třeba nemělo příležitosti (až snad u Šanghaje, Madridu nebo částečně

v Habeši, kde k usnadnění útoku na Amba-Aradam bylo soustředěno v rámci armády a sboru velení nad 276 děly ráže 6'5 cm—14'9 cm) plně se rozvinout. Bylo to však ono, jež určovalo rychlost útoku, přes to, že nemělo proti sobě rovnocenného dělostřeleckého soupeře, vyjímaje nyní ve Španělsku. Při rychlém spádu operací, při nepřehledném terénu bylo těžko udržovat spojení s pěchotou a pozorovat palbu v její prospěch. Ve většině případů bylo dělostřelectvo decentralisováno, což si ostatně vynutilo „skupinové“ nebo „proudové“ vedení operací na širších frontách. U divisí bylo v Habeši většinou dopravováno na soumarech (na mulech i sardinských koních), u jednotek v Somalsku (gen. Graziani) na velbloudech. Dělostřelectvo sborové a armádní dopravováno silou motorickou buď traktory nebo na autech. (Pro zajímavost třeba se zmínit, že hrubé houfnice provedly i v tak těžkém terénu, jako je v Habeši, přesun 500 km za tři dny.) Taktická pohyblivost italského dělostřelectva byla značná právě proto, že nemělo proti sobě rovnocenného dělostřelectva. Habešané měli sice kolem 200 děl, z toho však bylo schopno boje asi 50, většinou starého typu a málo výkonných. Měli asi 120.000 dělových nábojů, hlavně do děl malé ráže (OPL). Mohli tedy Italové státí bez zvláštních obtíží se svými bateriemi poměrně vpředu a pohromadě. Mohli střílet a pozorovat z úplné blízkosti. Morálně působilo dělostřelectvo značně, na př. na Habešany, neboť je demoralisovalo více než palba kulometů. Plnějšího užití se dostalo letectvu a útočné vozbě.

Letectvo jest válečný prostředek, jenž prošel za války světové a hlavně po ní největším a nejrychlejším vývojem. Ač to byl zprvu prostředek čistě zpravodajský, stává se poznenáhlu zbraní bitevní.

Předem však nutno podotknout, že za takových podmínek, jak pracovalo letectvo v Habeši nebo pracuje v Číně neb do jisté míry i ve Španělsku, bude sotva pracovat v normální válce v Evropě. Italové v Habeši měli a Japonci v Číně mají naprostou převahu ve vzduchu, což je první podmínkou úspěšné práce letectva. Obtíže, s nimiž se italské letectvo v Africe setkala, byly především povětrnost a těžký terén. Řídký a horký vzduch působil potíže létání, ovzduší naplněné jemným prachem potíže motorům. Málo kultivovaný kraj bez cest a větších měst a nedostatek hodnotných map znesnadňovaly orientaci.

První úlohou letectva bylo rušení mobilisace, bombardovací nálety, operativní zvědy, taktická spolupráce s ostatními zbraněmi, především s pěchotou a s útočnou vozbou. Letectvo spolu pracovalo ve všech údobích boje. Do boje zasahovalo menšími pumami všech druhů, vážícími až 2'5 kg, a kulometnou palbou. Jeho činnost se stále zvyšovala. Na př. italské letectvo v Habeši spotřebovalo od 9. do 24. února pum v celkové váze 375 t a 25.000 nábojů do kulometů, od 26. února do 10. března 270 t a 40.000 nábojů do kulometů, konečně v posledních bojích proti skupině císařově 240 tun a 66.000 nábojů do kulometů. Za útoku na horu Amba-Aradam doplňovalo bombardováním umlčování dělostřelectva. V bitvě u Mai Cio vyřadilo habešské dělostřelectvo. Bylo ho použito i k bombardování opevnění. S úspěchem spolu pracovalo při zásobování a při dopravě materiálu i mužstva. Dopravilo pro vojsko na 1000 t různého materiálu, pro předsunutá letiště přes 500 t atd. Kromě toho obstarávalo zásobování pro jednotlivé proudy; tak dopravilo pro proud „Starace“ přes 200 t, pro eritrejský sbor za tři neděle na 180 t. Náklad byl shazován (ve většině případů nebylo lze přistat) padáky, při menší

váze v pytlích, při větší v plechových krabicích. Je známo, že byl spouštěn i živý dobytek. K dopravě bylo používáno větších letadel třímotorových. Po skončení operací byl přepraven letouny celý prapor o 800 mužích z Dessie do Addis Abeby. Na počátku operací bylo upotřebeno staršího materiálu, jak pro letecké pozorování, tak i k bombardování; během války byl však postupně nahrazován materiálem novějším, především třímotorovým letounem „Savoia 81“.

Německý vojenský spisovatel von Xylander udává tento přehled o celkové činnosti italského letectva: Přes 7500 letů v úhrnné době 35.000 hodin, 872 náletů bombardovacího letectva, 178 útoků kulomety, přeprava 1500 t pum, vystřílelo 270.000 nábojů z kulometů, provedlo 830 dálkozvědných letů a 2149 na menší vzdálenost. Ztratilo na mrtvých 86 lidí a 150 raněných.

Použití letectva u Japonců v bitvě i mimo ni je podobné jako u Italů.

Využívají ho jak k samostatným leteckým úkolům, tak, hlavně, v prospěch pozemních vojsk. Pro rozlehlost bojišť obstarává trvale zpravo-dajství, zajišťuje samostatně pracující pozemní skupiny at už bitevními nálety nebo zprávami. Útočilo pumami i palbou z kulometů na Čiňany v pochodových proudech i ve vlcích. U Šanghaje zasáhli Japonci do útoku asi 400 letouny, aby bombardováním s malých výšek, v krátkých časových údobích a po skupinách doplnili a prodloužili umlčovací palbu japonského dělostřelectva. Prováděli několikrát za den nálety na důležitá místa, někdy sotva 3000 m od čelního sledu. Japonské letectvo vypomáhalo rovněž zásobovat vzdálené skupiny nebo tam, kde pro nedostatek cest nebylo možno zásobovat včas po souši.

Ve Španělsku bylo s počátku letectva poměrně málo. Převahu měli povstalci. Pro malý počet mělo letectvo neúspěchy. V poslední době, díky zahraniční pomoci, objevuje se už ve větším počtu, a to na obou stranách. Proto tam najdeme mnoho typů. Těžké bombardovací — třímotorové, střední nebo lehké bombardovací — dvoumotorové, letouny speciální a různé vzory letounů stíhacích. Pracuje jako letectvo bombardovací, stíhací, hlavně však v prospěch pozemních vojsk, při čemž jde co možná až na zadní spoje nepřitele. Zasahuje rovněž do všech údobí bitvy. Účastní se přípravy útoku, doprovází útok pěchoty a tanků, zabraňuje rozšíření průlomů, pomáhá v protiútocích. Prodlužuje nebo zesiluje nejen činnost dělostřelectva, ale někdy se pokouší je i nahradit, při čemž dosahuje účinků spíše morálních než materiálních. Bombardováním a útoky stíhacího letectva zpomaluje postup a zajišťuje příchod vlastních posil. S prospěchem spolupůsobí při pronásledování. I ve Španělsku je možná tato všestranná činnost letectva jen tehdy, je-li buď postaráno o jeho ochranu nebo je-li nedostatečná obrana proti letectvu u protivníka. Využívá velkých výšek, aby bylo možno působit překvapením, zvětšit účinek bombardování, vyhnout se OPL. a útokům nepřátelského stíhacího letectva. Na živé cíle (pochodové proudy, zálohy, autokolony s vojskem a p.) útočí v rojích opakovanými útoky, po delší dobu, palbou z kulometů a pumami. Nálety končí mohutným palebným zásahem ochranných stíhaček před jejich návratem na letiště. Mohutnosti palby dosahuje hustým vrhem lehkých pum (až do 50 kg) a palbou z kulometů rojů rychlých letounů, způsobilých k letu a práci v malých výškách.

Daleká bombardování jsou řídká. Provádějí se na velké cíle (města, přístavy, továrny, nádraží atd.) v rojích o 3—8 letounech, s výšky kolem

3000 m. Proti nepříteli na střežu s malých výšek 200—600 m v sevřených skupinách k snazší vlastní ochraně.

Při dalekých náletech nutno si uvědomit, že je dosti těžko dosáhnout za náletu překvapení, náhodnost zásahu s velkých výšek, obtíže vlastní ochrany a konečně, že největší pumy mají spíše účinek morální než materiální. Ztráty se obvykle málokdy rovnají ziskům.

Kdežto při spolupráci s pozemními vojsky nutno dbát na spojení mezi pozemním vojskem a letectvem a naopak, třeba se starat, aby letectvo přišlo v pravý čas na určené místo, mohlo uskutečnit překvapení svým náhlým soustředěním a mohlo udeřit na nepřítele v mase a s malé výšky. Zásahu letectva musí pozemní vojsko využít, dokud je nepřítel ještě otráven.

Stejně jako letectvo měla úspěch i útočná vozba jen tehdy, působila-li v mase. Bylo-li jí však použito v menším počtu, ať už k ochraně proudů, k útoku nebo protiútoky, k pouličnímu boji, nepůsobila ani morálně, ani materiálně.

Co se materiálu týče, je používáno všech běžných druhů tanků lehkých, středních i těžkých. Malé, lehké tanky jako v Habeši, vážící 2½ t, se 2 kulomety, lehké tanky 4tunové až 5tunové se 2 kulomety se mnoho neosvědčily, střední tanky vážící okolo 12 tun s 1 dělem a 1 kulometem a těžké nad 15 tun s dělem a 3 kulomety přes určité nedostatky vyhovují jak mohutností, tak i pancířem. Výkon tanků se zvýšil, byly-li řízeny vlastní posádkou. Ukázalo se, že lehké tanky slaběji opancerované, utrpěly v bojích poměrně značné ztráty a nelze jich užít proti opevněnému postavení. K útoku na opevněné postavení lze užít s prospěchem jen tanků středních a těžkých, silněji opancerovaných a vyzbrojených. Přes to je třeba, aby nepřítel v obranném postavení byl napřed dobře neutralisován palbou dělostřeleckou, leteckou a kulomety a neutralisace udržována až do doby překročení tanky. V tom případě musí se jim tedy dostat pomoci od dělostřelectva i od letectva. Spolupráce mezi pěchotou a tanky musí být těsná. Musí být dbáno, aby pěchota při vniknutí do nepřátelského postavení nebyla oddělena od tanků. Naopak se musí pěchota snažit, aby byla co nejdříve na postavení, které tanky překračují, neboť zkušený obránce, nebyl-li dobře umlčen, může zastavit útok s tanky, jestliže mu účelné rozdělení palebných úloh dovolí ponechat proti tankům jen speciální zbraně OPÚV., všechno ostatní obrátit proti cizí pěchotě.

O obraně proti letectvu a proti útočné vozbě mohou nám dát nejlepší poznatky události ve Španělsku. V ostatních dvou válkách nemohl být tento problém uspokojivě řešen, poněvadž u napadených nebylo dostatek materiálu ani pro obranu proti letectvu, ani proti útočné vozbě. Přes to však musíme poznatky ve Španělsku brát ještě s veškerou rezervou a dosti opatrně. Doba je příliš krátká k všestrannému posouzení získaných zkušeností. Používaného materiálu je mnoho druhů, a aby se udržela naprostá tajnost, jsou speciální zbraně obsluhovány spolehlivými lidmi, obvykle příslušníky státu, jenž tam ty neb ony prostředky právě má. V tom případě jsou výsledky mnohem lepší. Stejně tomu je při použití letectva a tanků. Zbraně proti letectvu jsou velmi různorodé. Zjištěny kanony ráže 105, 88 a 37 mm, těžký kulomet 20 mm a lehký kulomet. Zbraně jsou výkonné a podařilo se jim sestřelit 20—25% všech letadel. Poslední dobou, podle toho, jak stoupá na obou stranách počet letounů, rozrůstá se i obrana proti nim. Je to opět především obrana pasivní a zastírání. Ježto letectvo,

působící v prospěch pozemních vojsk, pracuje v celé hloubce bojiště, zcela blízko čelních sledů i na zadní spoje operativní, v malých výškách, velmi rychle, je třeba, aby byla tomu přizpůsobena i obrana protiletectká. Citlivá místa, místa záloh, letiště, nádraží, továrny, komunikační uzly, vojska na pochodu i odpočinku atd. musí být pod stálou ochranou OPL.; té se musí zúčastnit všechny druhy způsobilých zbraní od speciálních pušek až do speciálních děl. Zbraně s malou ráží, bez obtíží míření najdou vytvořením hustých palebných clon přes cestu nízko a rychle letících letounů široké pole působnosti. Takové letouny v té výšce a za té rychlosti, v jaké napadají pozemní a živé cíle, mění těžko směr. Je žádoucí, aby zbraně malé ráže byly stále na střehu, byly pohyblivé a způsobilé zasáhnout pohromadě a co nejrychleji. Pak budou moci být vojska kryta za pohybu i zastávky řetězem zbraní OPL.

Stejně i protitankové zbraně jsou různých typů, podle toho, kdo jich používá nebo kdo je dodal. Také ony jsou ve většině případů obsluhovány spolehlivými lidmi a výsledky jejich práce jsou tajeny.

Je používáno protitankového kanonu ráže 37 mm až 47 mm, těžkého kulometu 20 mm, speciální protitankové pušky a j. 20 mm kulomet pro svou rychlost palby působil velmi účinně i proti pěchotě. Tyto zbraně pro svou velkou průbojnou sílu měly účinek proti tankům středním i těžším.

Jak známo, byly tanky ničeny ohněm, a to jak zápalnými granáty, tak i různými hořlavinami. Na tanky házeny láhve, naplněné lehce zápalnou tekutinou, která byla zapalována ručními granáty. Nechtěla-li osádka uhořet, musila vylézt a byla postřílena. V Habeši podnikali útoky na tanky i s šavlí v ruce. Podařilo se jim, ovšem za značných ztrát, několika se dokonce zmocnit. Z toho je vidět, že i náhodně improvizované zbraně a způsoby, ovšem rychle a s překvapením použité, mají úspěch. Těmto způsobům ničení tanků je věnována poslední dobou velká pozornost.

Zdá se, že rychlý vývoj tanku začíná s úspěchem předcházet vývoj obrany proti útočné vzbě. Ta se stále rychleji zdokonaluje. Má už úspěchy proti větším tankům se silnějším pancířem. Zesilování pancíře nemůže však jít do nekonečna. Určitou ochranu dává tankům zvyšování rychlostí, ale i to bude mít svou mez. Proto lze se nadít, že zápas vyhraje střela, a to tím snadněji, čím dříve se podaří zbavit tanky rychlosti. Zdá se tedy, že plný úspěch OPÚV. bude mít tehdy, až budou překážky a zbraně proti tankům těsně spolu pracovat a jejich práce bude k tomu účelu plánovitě řízena z jednoho místa.

Na poli spojení prokázalo největší užitek radio. Bylo ho hodně používáno u vojsk pozemních i ke spojení s letectvem, hlavně při manévrovém způsobu vedení války. Konalo neocenitelné služby mezi jednotlivými oddělenými proudy a izolovanými skupinami na všech stupních velitelských i v taktickém vedení boje. S úspěchem se pracuje na krátkých vlnách. Na př. při akcích v severní Habeši pracovalo na 800 radiových stanic na vlnách od 5—20 m. V omezené míře bylo používáno též drátového spojení a signalisace.

O problému materiálním a zásobování bylo již psáno. Tento problém, jak bylo řečeno, rozrůstá se stále do větších rozměrů. Má rozhodující vliv na vedení války a je tím důležitější a obtížnější, čím více se boje vzdalují od základen. Na rychlosti zásobování závisí rychlost a zajištění dnešních operací. Stáby se neustále snažily dobu zásobování, hlavně po stránce komunikační a dopravní co možná zkrátit. Obtíže zásobování nám lépe vy-

svitnou, uvědomíme-li si na př., že Italové měli na severní frontě asi 7 pravidelných divisí, 5 divisí černých košil, 2 divise domorodců a potřebovali dodat denně (podle R. von Xylandra) 5000 q mouky, 400 q mraženého masa, 900 q marmelády, 450 q sušeného ovoce, 150 q tabáku, 4000 hl vína a 150.000 krabic mléka a lahví minerální vody.

Zásoby pro severní frontu byly soustřeďovány ve skladištích kolem města Asmary (to bylo lehko možné, poněvadž se nemusili obávat habešských leteckých útoků, protože Habešané neměli bombardovacího letectva). Odtud byly zásobovány sklady u sborů, které zřídily sklady u divisí, z nichž byla zásobována vojsková tělesa. Když byl zahájen postup z 1. cíle, byly posunuty i sklady. Později, na př. pro kolonu „Starace“, dopraveno a uloženo v Ageru na 80.000 dávek, 600 soudků vody, 10.000 dělových nábojů a pro 6000 mužů ošacení. Doprava byla obstarávána na velbloudech. Pro pravé křídlo armády, pro 80.000 mužů byly zřízeny sklady s 20denními zásobami proviantu, 10 mil. pěchotního střeliva, 60.000 ručních granátů, 65.000 dělových nábojů; vše bylo dopraveno na lehkých nákladních autech. Pro levé křídlo byly dopraveny do skladu na jih od Makalle 12denní zásoby, 10 milionů pěchotního střeliva, 16.000 ručních granátů, 45.000 nábojů do granátometů, 36.000 min, 65.000 kusů dělového střeliva atd.

Spolupráce mezi štáby a službami byla prý vzorná a bylo možno v každý čas na služby spoletnout. Vzhledem k politickým poměrům v Evropě a k situaci na Středozemním moři byly udržovány zásoby na mnohonásobné výši. Za frontou zřizovány dílny všech druhů, takže veškerý poškozený materiál byl co možná hned na místě opravován.

Poznatků ze všech tří válek je mnoho. Dají se zhruba shrnout v tento závěr:

Obrana, díky množství automatických zbraní, úpravě terénu, a je-li organisována tak, aby se nedala obchvatem vyvrátit, je neobyčejně odolná a vytrvá dlouho i proti velmi silným útokům.

Čelní útok je velice obtížný i na obranu zběžně organisovanou. Na dnešní útok je potřeba mnoho materiálu, hlavně dělostřelectva.

Kde jsou mezery a dostatek prostoru, hledat manévry, hlavně obchvat.

Manévrovat i v obraně. Obrana statická podlehla materiálu útočníka. Význam a účinek materiálu stoupá s hodnotou výcviku, s uměním velitelským a se zdatností štábů.

Tanky, jsou-li zasazeny do útoku, musí být podporovány jak dělostřelectvem a letectvem, tak i pěchotou. Pěchota je musí následovat a dbát, aby nebyla od nich odloučena.

Bez všestranné podpory jsou tanky proti dnešním výkonným zbraním OPÚV., pracují-li tyto zbraně v mase, bezmocny.

K útoku na postavení se hodí tanky střední a těžší s odolným pancířem, slabší tanky se neosvědčily, měly velké ztráty.

Znovu se potvrdilo, že tanky, mají-li mít úspěch a hluboko proniknout, musí pracovat v mase. Za světové války nebylo tak silné OPÚV. Jednotlivé skupinky tanků se neosvědčily. Byly rychle vyřaděny z boje.

Letectvo zasahovalo s úspěchem do všech údobí boje. Pracovalo účinně, mělo-li převahu ve vzduchu.

Nálety hluboko do zápolí se málokdy vyplatily. Lépe se bombardování osvědčilo v bitvě a s malých výšek.

Zásah letectva musí být připraven (včas průzkum prostoru, cest a p.) a musí být proveden ve shodě s ostatními zbraněmi.

Letectvo může dělovou palbu zesílit, prodloužit, ale nenahradí ji (nemůže ji udržovat).

V každé akci musí být mezi zbraněmi dokonalé spojení.

OPÚV. má úspěch, má-li zbraň se silnou průrazností, pracuje-li v mase, hloubce a spolu s překážkami, aby získala čas k palbě.

OPL. měla úspěch, byla-li stále připravena k okamžitému zásahu. Musí být pohyblivá, aby mohla krýt i pohyby vojsk. Význam a rozšíření nabývají zbraně malé ráže, jež mohou účinně ovládnout i malé výšky.

Při spojení se osvědčilo radio, zvlášť když se pracovalo na krátkých vlnách.

Bylo podnikáno vše, aby se urychlilo zásobování a tím i operace. K dopravě materiálu a osob použito s úspěchem i letectva. Je to patrná snaha odpoutat se od cest a podřídit komunikační problémy požadavkům operačním, aby se operace neprodlužovaly a neztrácel se čas. Ztráta času jde vždy na prospěch obránce.

Snaha přizpůsobit se organizací i způsobem boje zvláštnostem bojiště.

Hlavní poznatek je ten, že nejdůležitějším činitelem ve válce je stále člověk. Úspěch ve válce má jen ten, kdo má důvěru v sebe a chce se uhájit. (Viz Čínu, kde Japonci narazili na odpor, který zřejmě nečekali, podceňující vůli Číňanů k obraně.)

Každý manévr, má-li mít úspěch, musí se zakládat na odolnosti jednotek, každá válka na odolnosti státu.

Nestačí však jen chtít, je třeba také se umět bránit.

Pomůcky: Různé domácí a zahraniční revue a denní tisk.

Vojenství u nás a v cizině.

Plukovník děl. v. v. Ing. Viktor Čajánek:

Pařížská děla.*)

Roku 1930 vyšla v Novém Yorku u Jonathana Cape a Harrisona Smitha kniha „The Paris Gun“, jejímž autorem byl Henry W. Miller, podplukovník dělostřelectva Spojených států severoamerických. Tato kniha vzbudila všeobecnou pozornost. Obsahuje zajímavé vyličení postřelování Paříže německými námořními dálkovými děly (Ferngeschütze) a ofensivu německých armád r. 1918, jak byly posuzovány dohodovými mocnostmi a zvlášť Američany, zasahujícími r. 1918 do světové války. Lze pochopit, že byl též v Německu o tuto publikaci velký zájem a proto se odhodlal ing. Karel Dietze, kapitán-poručík německého námořního dělostřelectva m. sl. a někdejší příslušník posádky řečených pařížských děl, uvedenou knihu přeložit do němčiny.

Z povahy ojedinělosti celého podniku vysvítá, že písemnictví o vývoji a zásahu těchto „Vilémových děl“ („Wilhelm-Geschütze“), postřelujících Paříž, může být na německé straně jen neobyčejně skrovné a že sotva o nich bude vydána nějaká oficiální zpráva německých úředních míst. Je tedy Millerova kniha vítaným pramenem o dotčené materii, i dnes ještě aktuálním. Podplukovník Miller popisuje zajímavou

*) Die Paris-Geschütze. Die Beschiessung von Paris durch deutsche weittragende Geschütze und die deutschen Offensiven des Jahres 1918 von Henry W. Miller, Lt. Col. Ordinance. Pařížská děla. Postřelování Paříže německými dalekonosnými děly a německé ofensivy roku 1918 od H. W. Millera, podplukovníka. Nakladatelství Vilém Limpert, Berlín-Drážďany 1936.